

ענת סרנסקי, תולס הח

ובפיק בירכיים ניגשתי למשימה הזאת. התקופה הראשונה היתה קשה, כי זו מקהלה ותיקה, שהיו לה הרבה בעיות שהיא סחבה במשך שנים. שיניתי את כל דרך העבודה של המקלה, ואני חושב שבשש שנים הגענו להישגים יפים. היינו בחו"ל, עשינו הקלטות, הוצאנו תקליט. והמקהלה עלתה על המפה.

אחרי שש שנים נוצר משבר על רקע זה שדרשתי בעצם לעלות על דרך של מיקצוענות. ואו נתקלתי בהתנגדות עזה.

צונית? מה היתה הכוונה שלך במיקצוענות?

שהרדשות המזמרים הם תנאי, שהם חייבים למלא אותן, שיש סנקציות. והם בעצם עובדים כולם בהתנדבות.

כלומר יש לכל אחד מהם עבודה אחרת וזה התחביב שלהם?

כן. דרשתי לשנות את המיבנה האירגוני, וגם זה לא התקבל. דרשתי יותר סמכויות ניהול מוסיקאליות שלא היו לי. זה קצת הפחיד אותם, ואז היה לי משבר אישי קשה, כי נקשרתי מאוד למקהלה. עמדו על הפרק שתי אפשרויות, אחת יותר גרועה מהשניה. להמשיך באותה דרך ואז היה ברור שההתקדמות תעצר, או לעזוב לאיזה מידבר, לנסות ולהתחיל משהו מהתחלה. וזו היתה תקופה של משבר אישי מאוד קשה. אז גם החלטתי לקום וללכת.

זה היה אחרי שקיבלת את ההצעה לקיים את הפסטיבל?

הפסטיבל התחיל עוד כשעברתי עם המקלה הפילהרמונית. היה משבר גדול גם במקלה, ואני שמח שהם יוצאים ממנו. כי זה גוף שכל החיים יהיה יקר לי. זה כמו ילד שלי. עד היום יש לי קשרים מצויינים עם חלק מהאנשים שם, אבל זה השאיר אצלי טעם מר.

כשיצאתי בלי כלום, לא היתה לי שום אופציה, ולקחתי בחשבון שבמשך תקופה אהיה בלי גוף שאני עובד איתו. ואו התחלתי לפעול למען הקמת המקלה החדשה. זה תמיד היה החלום שלי, שתהיה לי מקלה קאמרית קטנה. ועניינתי את צ'יץ' ביה, הרעיון נקלט ונתנו לי או.קיי. והמקהלה קמה תוך חודש מרגע שהכרתי על הקמתה, והיום אני מוצא בגוף הזה הרבה סיפוק ועניין.

ואו עזבת את הקיבוץ? עזבתי את הקיבוץ ב-1982.

מדוע עזבת?

הבנתי שכדי להיות מוסיקאי מיקצועני אני לא אוכל לשלב בזה את הקיבוץ. ומדובר אפילו בדברים הטכניים.

שני עם אשתו יעל, ומנגן בצ'לו.

כילד הייתי מנצח במשך שעות מול הראיון.

אמן אמיתי מוסיף הרבה משלו ויורד לשורש המחשבה וההשראה. עובדה שאנשים באים לשמוע את אותה היצירה עם מבצעים שונים.

אבל היוצר חשוב יותר מהמבצע?

אני לא יודע. אם יש היררכיה, היא אישית אצל כל אחד. כאשר פרלמן מבצע את ברהמס, קשה לאמר אם ברהמס יותר חשוב, או פרלמן יותר חשוב. צריך לשמור על איוון. אם המבצע מבטל את עצמו, זה מייד מורגש.

בשנים האחרונות אני מאוד אוהב לעבוד עם המלחינים עצמם, רבים מהם כתבו יצירות במיוחד בשבילי. ואני אוהב לשבת איתם ולנסות לחקור כמה שיותר עמוק את הכוונה. פעמים רבות אני חושב שצריך לבצע בצורה מסויימת, גם אם המלחין חושב אחרת. ולפעמים אני מציע תיקונים והם מקבלים אותם.

אני גם מוזמן אותם לחזרות המקלה. אבל בכל מיקרה כסוף זהו ביצוע שלי, לא שלהם.

מדוע?

אפשר לקרוא לזה הישרדות. בכלל אצל אמנים קיים העניין של הישרדות. אתה כל הזמן רוצה לעשות דברים עוד יותר טוב. כל הזמן יש חרדות שאולי יום אחד לא ירצו אותך יותר. אם אני מבצע יצירה לא נכון, זה יכול להרדיר שינה מעיני. יש גם עניין של מקובלות. אמן אמיתי שעושה דברים, לא מתחשב במה יגידו. אם יש ביקורת טובה אתה מתנפת, ואם היא רעה, יש סכנה שזה יפיל אותך עמוק וזו התמודדות יומיומית.

ביקורת מפחידה אותך?

יש ביקורת שמפחידה אותי. זו ביקורת שבאה מאנשים שדעתם נחשבת בעיני. לאו רוקא מאנשים שכותבים בעיתון. ובדרך-כלל הבין קורות התייחסו אלי בצורה יפה, אבל מהר מאוד אתה לומד שאתה לא עובד בשביל העיתון. למדתי לקבל את הדברים כפרופרציות הנכונות.

יש הרבה רישעות ותיסכול בביקורת. אבל אי-אפשר לשים את כל המבקרים בארץ בסירה אחת. מעטים המבקרים שהם בעצמם אנשים בעלי פוטנציאל של אמנים אמיתיים ושיש להם יכולת פרשנות. מבקר מתוסכל מפני שלא הצליח להיות אמן, משאיר טביעת-אצבעות בביקורת שלו. אי-אפשר להסתיר תיסכול בביקורת.

אבל אילו יכול היה הוא היה מוסיקאי ולא מבקר.

יש יחסים של בקר ואנפה בין המבקרים לאמנים. אם האמנות היא הפרה, המבקרים הם האנפות. חיים בדריקום מזור. האנפה מוציאה את הקרציות. היא צריכה אותנו כדי לאכול, ואנתנו אותה כדי להתנקות. אבל בפועל לעיתים קורה שהם מרביקים אלינו את הקרציות. ביקורת של אבא שלי או של אשתי לפעמים יותר כואבת לי מביקורת של מבקר, כי זו ביקורת אוהבת, ולכן גם יותר משמעותית לגבי.

חשוב שתהיה ביקורת, רוצים שיכתבו עלינו. אמן שעובר בשביל הביקורת הוא אבוד מראש, ואני שמח שהצלחתי להתגבר על זה, כי זה מאוד קשה. צריך לשמור מרחק גדול בין אמן לבין מבקר.

אתה רואה את עצמך כאמן?

אני לא יודע.

אני מתכוונת להבדל שבין יוצר למבצע.

במוסיקה יש שני תחומים מובהקים. בניגוד לציור, למשל, במוסיקה צריך שניים — היוצר והמבצע, והמבצע חייב להיות אמן, כי אחרת הוא רק טכנאי. אמן-מבצע הוא מה שנקרא באנגלית "ריקרייטור", הוא כנראה מחדש את היצירה. היצירה על התווים היא לא חיה, היא מתה. מבצע לוקח ככתבו את מה שכתוב ומתרגם אותו. אבל

זה לא מזור, כי החינוך המוסיקאלי ברוב הקיבוצים יותר רחב ומעמיק מאשר בעיר. ומצד שני לילד בעיר, אם יש לו פוטנציאל, יש יותר הזדמנויות לממש את עצמו.

הדברים והבעיות דומים בכל הקיבוצים. זה מישקע שסוחבים אותו לשנים רבות, כי זה ניתוק מטבור. הקיבוץ זה טבור.

בכל התקופה שהייתי בקיבוץ עשיתי את המקלות בכל החגים, הייתי מורה בתיכון האיוור, וגם שם היתה לי מקלה. אבל כנראה שהאמנות זה דבר כלי-כך חוק, שאו שאתה נטמע, או שאתה נפלט.

ולא היתה אפשרות שתשאר בקיבוץ?

כמנצח, כמוסיקאי מיקצועני, לא היתה שום אפשרות. היתה לי פעם שיחה מעניינת עם ירדני הסופר יצחק אורפו, שגם הוא היה תקופה מסויימת בקיבוץ. והוא העלה לפני טענה, שאו, כשאמר אותה, כעמתי עליו. הוא אמר שהתנועה

"הרבה אנשי-מיקצוע טוענים שהצעתנות והצרחנות של הילדים הורסים את הקולות"

הקיבוצית לא תרמה לתרבות ולאמנות המקורית בישראל שום דבר משמעותי. וכל אלה שהם בולטים, ושהיו בקיבוצים, לא נולדו בקיבוץ. התיאוריה שלו היא שאם אמנות נוצרת מתוך מצוקה, כנראה שלילדי-קיבוץ אין מספיק מצוקה כדי ליצור.

זה מהדהד לי כראש כל הזמן. אבל הרבר אולי מאיר על הנקודה של החממה שהקיבוץ מהווה, לחיוב ולשלילה.

אתה מצטער שעזבת את הקיבוץ?

לא. אני קשור לקיבוץ. אני מבקר שם לפחות פעם-פעמיים בשבוע. אבל בדרך-החיים שסיגלתי לעצמי היום, אני לא חושב שאוכל להשתלב בחיי-קיבוץ. אני מאוד אינדיבידואליסט, סדר היום שלי לא יכול להשתלב עם מערכת חיצונית. אני שולט באופן טוטאלי בסדר-היום שלי.

זה קשה לעזוב קיבוץ?

זה משבר נורא גדול. משבר לשנים.

ההתמודדות הכלכלית קשה?

ההתמודדות הכלכלית לגבי היא פסיק לעומת ההתמודדות המנטלית והאמנותית.

מנצח שני

יש הרבה רישעות ותיסכול בביקורתו.

רצו בגלל תרנויות?

לא עזבתי בגלל תרנויות. אני עדיין אוהב את הקיבוץ, הילדים שלי שם, ההורים שלי שם, החברים שלי שם.

אבל העבודה שלי היא לא עבודה של שעות קבועות. אני לא מכיר אף מוסיקאי מיקצועני שיכול לחיות בקיבוץ. מי שצריך תזמורת או מקלה, או תיאטרון, או בלתי אפשרי, לדעתי, שיחיה בקיבוץ, וזו אחת הבעיות הקשות ביותר של התנועה הקיבוצית. איך לבנות אמנים מיקצועיים שישתלבו בחיי קיבוץ. הרגשתי שאני לא יכול לשלב את שני הדברים.

אבל יש כמה חברי-קיבוץ שהם מוסיקאים?

אבנר איתי, יואב תלמי. יש נגנים בתימורת, יש זמרים. הם יוצאי קיבוץ.

זה מזור שהרבה מוסיקאים בכל זאת יצאו מקיבוצים?

"אחרי מילחמת יום הכיפורים גמלה בי החלטה להתמסר למוסיקה"

אתה לא שר יותר?

לא. אני שר כשיש צורך להרגים, אבל לא כזמר.

מדוע?

כי אני עוסק בניצוח, לא בזימרה. למדתי הרבה שנים פיתוח-קול. אני לא חושב שהייתי בוחר בקריירה של זמר, כי אין לי קול כזה. יותר מעניין אותי לעבוד עם זמרים מאשר לשיר בעצמי.

האם הניצוח על מקלה הוא הרבר שאתה הכי אוהב לעשות?

אפשר לומר שכן. אם כי אני מנצח גם על תזמורת. זה גם תחום שמעניין אותי.

ניסית מעם לכתוב מוסיקה?

לא באופן רציני. עשיתי כמה עיבודים למקהלה, אבל זה תחום שאני לא מרגיש... יש אנשים שיעשו את זה הרבה יותר טוב ממני.

אין למנצח שאישה כזאת?

מעטים המקולגות שאני מכיר, כותבים. בשלב מסויים מתמקד כל מוסיקאי בדבר אחד מסויים. יש מעטים שמתפרשים על כמה תחומים ביחד.

הפסקת לנגן?

כן ולא. מרת פעם אני מנסה לאמן את האצבעות החלודות שלי, כי הכלי מאוד אוהב עלי. צריך הרבה כוח נפשי כדי לחזור אליו.